

Hemlig teleavlyssning, m.m.

Sammanfattning

I detta ärende behandlar utskottet regeringens skrivelse 2007/08:34 Hemlig teleavlyssning, hemlig teleövervakning och hemlig kameraövervakning vid förundersökning i brottmål under år 2006. I ärendet behandlar utskottet också tre motioner med totalt nio yrkanden vilka har väckts med anledning av skrivelsen. Utskottet avstyrker motionerna och föreslår att skrivelsen läggs till handlingarna.

I ärendet finns sex reservationer (s, v, mp).

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Utskottets överväganden	5
Regeringens skrivelse	5
Redovisningens innehåll m.m.	7
Vissa rättssäkerhetsgarantier	10
Reservationer	13
1. Effektivisering av tillämpningen av hemliga tvångsmedel, punkt 2 (mp)	13
2. Förbättringar av skrivelsen m.m., punkt 3 (s, v)	14
3. Redovisning av uppgifter från teleoperatörer, punkt 4 (v, mp)	14
4. Offentliga ombuden, punkt 5 (s, v, mp)	15
5. Säkerhets- och integritetsskyddsmyndens organisatoriska placering, punkt 6 (v, mp)	15
6. Övriga rättssäkerhetsgarantier, punkt 7 (mp)	16
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	17
Skrivelsen	17
Följdmotionerna	17

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Regeringens skrivelse

Riksdagen lägger skrivelse 2007/08:34 till handlingarna.

2. Effektivisering av tillämpningen av hemliga tvångsmedel

Riksdagen avslår motion 2007/08:Ju16 yrkande 1.

Reservation 1 (mp)

3. Förbättringar av skrivelsen m.m.

Riksdagen avslår motion 2007/08:Ju17 yrkandena 2 och 3.

Reservation 2 (s, v)

4. Redovisning av uppgifter från teleoperatörer

Riksdagen avslår motion 2007/08:Ju15.

Reservation 3 (v, mp)

5. Offentliga ombuden

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:Ju16 yrkande 2 och 2007/08:Ju17 yrkande 1.

Reservation 4 (s, v, mp)

6. Säkerhets- och integritetsskyddsnämndens organisatoriska placering

Riksdagen avslår motion 2007/08:Ju16 yrkande 4.

Reservation 5 (v, mp)

7. Övriga rättssäkerhetsgarantier

Riksdagen avslår motion 2007/08:Ju16 yrkandena 3 och 5.

Reservation 6 (mp)

Stockholm den 12 februari 2008

På justitieutskottets vägnar

Thomas Bodström

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Thomas Bodström (s), Inger Davidson (kd), Hillevi Engström (m), Krister Hammarbergh (m), Margareta Persson (s), Ulrika Karlsson i Uppsala (m), Elisebeht Markström (s), Cecilia Wigström i Göteborg (fp), Karl Gustav Abramsson (s), Christer Adelsbo (s), Helena Bouveng (m), Lena Olsson (v), Kerstin Haglö (s), Otto von Arnold (kd), Mehmet Kaplan (mp), Anders Hansson (m) och Karin Nilsson (c).

Utskottets överväganden

Regeringens skrivelse

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen lägger regeringens skrivelse 2007/08:34 till handlingarna och avslår ett motionsyrkande om att effektivisera användningen av hemliga tvångsmedel.

Jämför reservation 1 (mp).

Skrivelsen

Regeringen redovisar i enlighet med riksdagens önskemål årligen hur reglerna om hemlig teleavlyssning, hemlig teleövervakning och hemlig kameraövervakning vid förundersökning i brottmål har tillämpats. Regeringen lämnar i skrivelsen en redogörelse för år 2006. Den bygger i huvudsak på uppgifter som Åklagarmyndigheten och Rikspolisstyrelsen gemensamt lämnade i en skrivelse till regeringen i september 2007 (dnr Ju2007/7830/Å). Skrivelsen omfattar dock inte användningen av dessa tvångsmedel i ärenden som handläggs av Säkerhetspolisen.

Regeringen anser att användningen av hemliga tvångsmedel även under år 2006 har varit framgångsrik och utgjort ett viktigt instrument i den brottsbekämpande verksamheten.

Motion

Enligt motion Ju16 (mp) bör användningen av hemliga tvångsmedel effektiviseras.

Utskottets ställningstagande

Den parlamentariska kontrollen av tillämpningen av bestämmelserna om hemlig teleavlyssning, hemlig teleövervakning och hemlig kameraövervakning vid förundersökning i brottmål utövas sedan länge på grundval av redogörelser i årliga skrivelser från regeringen. Den nu aktuella skrivelsen avseende tillämpningen under år 2006 omfattar uppgifter om bl.a. antalet under året meddelade tillstånd till användande av respektive tvångsmedel, den genomsnittliga avlyssnings- respektive övervakningstiden räknat i antalet dagar samt andelen fall där åtgärden har haft betydelse för förundersökningen i fråga om den misstänkte.

Av redogörelsen framgår att det under år 2006 lämnades tillstånd till hemlig teleavlyssning i 893 fall och till hemlig teleövervakning i 1 119 fall. Tillstånd till hemlig kameraövervakning lämnades i 53 fall år 2006.

Antalet meddelade tillstånd var för respektive tvångsmedel det högsta under de senaste tio åren.

Den genomsnittliga avlyssnings- respektive övervakningstiden vid hemlig teleavlyssning och hemlig teleövervakning uppgick till 39 respektive 40 dagar per tillstånd, vilket var i nivå med senare års tidsåtgång. Den genomsnittliga tiden för hemlig kameraövervakning var 33 dagar. Motsvarande siffror för år 2005 och 2004 var 38 respektive 22 dagar.

Tvångsmedlen har, i likhet med tidigare år, främst använts vid förundersökningar där det funnits misstanke om grovt narkotikabrott eller grov narkotikasmuggling och där andra spaningsmetoder har prövats utan resultat eller redan från början bedömts som otillräckliga. Huvudsyftet med tvångsmedelsanvändningen har liksom tidigare varit att avslöja grov narkotikabrottslighet. Vidare har tvångsmedlen använts i förhållandevis stor omfattning vid förundersökningar som rört annan grov brottslighet, främst grova rån men även bl.a. mord.

För att mäta hur effektiv användningen av de hemliga tvångsmedlen har varit har regeringen årligen för respektive tvångsmedel redovisat antalet fall där åtgärden haft betydelse för förundersökningen. Antalet fall där hemlig teleavlyssning var av betydelse för förundersökningen i fråga om den misstänkte uppgick år 2006 till 47 %. Det totala antalet fall där hemlig teleavlyssning har haft betydelse för förundersökningen har varit relativt konstant under de senaste tio åren; antalet har varierat mellan 42 och 52 %. Variationen har varit något större när det gäller hemlig teleövervakning och hemlig kameraövervakning där motsvarande antal för år 2006 var ca 50 % respektive 55 %. Enligt regeringens bedömning får dessa resultat anses som goda. Man kan enligt regeringen inte mot denna bakgrund dra slutsatsen att i övriga fall användningen av tvångsmedlet alltid har varit resultatlös. I en del av dessa fall har användningen av tvångsmedlet fört förundersökningen framåt men inte lett till användning av ett annat tvångsmedel. Det har också funnits fall där ingripande kunnat ske mot andra än den misstänkte. Åtgärden kan också ha haft betydelse t.ex. på så sätt att den misstänkte har kunnat avföras från utredningen.

Utskottet har inte något att erinra mot vad som framkommit genom redovisningen. Det finns enligt utskottets mening inte någon grund för en annan uppfattning än den regeringen redovisar, dvs. att användningen av de aktuella tvångsmedlen utgjort ett viktigt instrument i den brottsbekämpande verksamheten. Utskottet avstyrker motion Ju16 i berörd del och föreslår att skrivelsen läggs till handlingarna.

Redovisningens innehåll m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden bl.a. om att redovisningen i den årliga skrivelsen ska förbättras och att den nyligen inrättade Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden ska yttra sig över den tillsyn som ligger till grund för skrivelsen. Riksdagen avslår även ett motionsyrkande om att de brottsbekämpande myndigheternas inhämtning av uppgifter från teleoperatörer ska redovisas i skrivelsen.

Jämför reservationerna 2 (s, v) och 3 (v, mp).

Motioner

I motion Ju17 (s) begärs att regeringen ska se till att redovisningen i den årliga skrivelsen förbättras. Motionärerna framhåller också vikten av att skrivelsen även fortsättningsvis skickas till riksdagen. Enligt motionen bör den nyligen inrättade Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden yttra sig över den tillsyn som ligger till grund för skrivelsen.

Enligt motion Ju15 (v) bör skrivelsen kompletteras med en redovisning av hur de brottsbekämpande myndigheterna använt sig av möjligheten att inhämta uppgifter från teleoperatörer.

Utskottets ställningstagande

Förbättringar av skrivelsen m.m.

I samband med riksdagsbehandlingen av motsvarande skrivelse år 2005 avseende år 2004 (skr. 2005/06:53) framförde riksdagen två tillkännagivanden till regeringen. Tillkännagivandena gällde dels att en tydlig och snar förändring av redovisningens innehåll var nödvändig för att riksdagen ska kunna utföra sin granskningsuppgift, dels att regeringen skyndsamt borde återkomma till riksdagen med ett förslag om hur tillämpningen av hemliga tvångsmedel kan underställas en starkt parlamentarisk kontroll. Beträffande redovisningens innehåll angavs att viktiga upplysningar som i hur många fall berörda förundersökningar leder till fällande dom och i vilken mån brottsrubricering vid tillståndsgivning och dom överensstämmer måste framgå av regeringens redovisning, att vad som avses med antalet fall där ”ätgården har haft betydelse för förundersökningen” måste preciseras och att en analys bör presenteras av den låga andelen avslag på ansökningar om tillstånd till hemlig teleavlyssning och hemlig teleövervakning (bet. 2005/06:JuU12, rskr. 161).

För att tillgodose riksdagens tillkännagivande om förändringar av skrivelsens innehåll ändrade regeringen utformningen av förra årets skrivelse jämfört med tidigare års skrivelser. Utskottet konstaterade vid sin behand-

ling av skrivelsen att regeringens arbete med rapporteringen på detta område hade medfört en fylligare och tydligare redovisning beträffande år 2005 jämfört med tidigare år. Utskottet förutsatte att regeringen fortsätter med detta arbete och avstyrkte ett motionsyrkande om att förbättra redovisningen i skrivelsen (bet. 2006/07:JuU4).

Riksdagen beslutade i november 2007 att införa ytterligare rättssäkerhetsgarantier vid användande av hemliga tvångsmedel. Bland annat infördes bestämmelser om att den som, såsom misstänkt, har varit utsatt för hemliga tvångsmedel under en förundersökning i efterhand ska få en underrättelse om tvångsmedelsanvändningen. Vidare beslutade riksdagen att inrätta en särskild nämnd, Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden, för tillsyn över bl.a. brottsbekämpande myndigheters användning av hemliga tvångsmedel. Nämndens ledamöter, förutom ordföranden och vice ordföranden, utses bland sådana personer som föreslagits av partigrupperna i riksdagen. Bestämmelserna om underrättelse och Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden trädde i kraft den 1 januari 2008 (prop. 2006/07:133, bet. 2007/08:JuU3, rskr. 11). Utskottet behandlade i samband med betänkandet över propositionen ett motsvarande yrkande som det nu aktuella om att Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden ska yttra sig över skrivelsen till riksdagen (bet. 2007/08:JuU3 s. 32). Utskottet framhöll i likhet med regeringen vikten av en parlamentarisk insyn i hur hemliga tvångsmedel används. Utskottet ansåg det därför vara positivt att nämndens sammansättning ges en stark parlamentarisk anknytning. Utskottet välkomnade vidare regeringens avsikt att ålägga nämnden att, på samma sätt som Registernämnden hittills gjort, avlämna en årlig redovisning för sin verksamhet till regeringen. Genom en sådan redovisning ansåg utskottet att regeringen skulle få ett ännu bättre underlag för sin årliga skrivelse till riksdagen om den hemliga tvångsmedelsanvändningen. Utskottet avstyrkte yrkandet.

Enligt 29 § förordningen (2007:1141) med instruktion för Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden ska myndigheten varje år före utgången av maj månad lämna en årsberättelse till regeringen om sin verksamhet under det föregående kalenderåret.

Utskottet ser positivt på att regeringen har utvecklat redovisningen i skrivelsen så att den på ett mer noggrant sätt redogör för användningen av de hemliga tvångsmedlen. Utskottet utgår från att regeringen fortsätter sina överväganden om hur skrivelsen ytterligare kan förbättras. Mot bakgrund av det anförda föreligger det inte något behov av ett tillkännagivande till regeringen med anledning av motion Ju17. Motionen i nu behandlade delar avstyrks.

Redovisning av uppgifter från teleoperatörer

Lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation gäller elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster med tillhörande installationer och tjänster samt annan radioanvändning (1 kap. 4 § första stycket). I 1 kap. 7 § definieras elektroniskt kommunikationsnät som system för över-

föring och i tillämpliga fall utrustning för koppling eller dirigering samt andra resurser som medger överföring av signaler, via tråd eller radiovågor, på optisk väg eller via andra elektromagnetiska överföringsmedier oberoende av vilken typ av information som överförs. Enligt samma bestämmelse avses med elektronisk kommunikationstjänst en tjänst som vanligen tillhandahålls mot ersättning och som helt eller huvudsakligen utgörs av överföring av signaler i elektroniska kommunikationsnät. Lagen är tillämplig inte endast på telefoni och datakommunikation utan även på utsändningar till allmänheten av program i ljudradio och tv. Vissa bestämmelser i lagen om elektronisk kommunikation knyter an till rättegångsbalkens regler om hemlig teleavlyssning och hemlig teleövervakning. Enligt 6 kap. 19 § ska vissa verksamheter bedrivas så att beslut om hemlig teleavlyssning och hemlig teleövervakning kan verkställas och så att verkställandet inte röjs. Innehållet i och uppgifter om avlyssnade eller övervakade telemeddelanden ska göras tillgängliga så att informationen enkelt kan tas om hand. I lagen om elektronisk kommunikation finns också bestämmelser som ger de brottsutredande myndigheterna vissa möjligheter att utan domstolsprövning hämta in bl.a. uppgifter som angår s.k. elektroniska meddelanden. En förutsättning för detta är att det ska vara fråga om ett brott för vilket inte är föreskrivet lindrigare straff än två års fängelse. Vid utlämnande av uppgifter enligt lagen om elektronisk kommunikation är det i princip fråga om samma typ av uppgifter som de brottsutredande myndigheterna erhåller genom hemlig teleövervakning (se 6 kap. 22 §). Bestämmelserna i lagen om elektronisk kommunikation är inte begränsade till att gälla uppgifter som har anknytning till en person som är misstänkt för brott (jfr exempelvis 27 kap. 20 § första stycket rättegångsbalken).

Beredningen för rättsväsendets utveckling (BRU) presenterade år 2005 sitt delbetänkande Tillgång till elektronisk kommunikation i brottsutredningar m.m. (SOU 2005:38). I betänkandet redovisar beredningen sitt uppdrag att se över regelverket som styr de brottsbekämpande myndigheternas möjligheter att på ett effektivt sätt få tillgång till innehållet i och uppgifter om elektronisk kommunikation, dvs. främst tele-, telefax- och datakommunikation. Beredningen föreslår i betänkandet bl.a. att rättssäkerheten förstärks genom att föra samman vissa bestämmelser i rättegångsbalken och därigenom få en domstolsprövning till stånd i samtliga fall där uppgifter om kommunikationen behövs i brottsutredningar. Delbetänkandet har remissbehandlats och förslagen bereds inom Regeringskansliet.

Regeringen beslutade i december 2007 att en särskild utredare, med särskilt beaktande bl.a. av rättssäkerhets- och integritetsskyddsaspekterna, ska överväga vissa straffprocessuella och polisrättsliga frågor angående de brottsbekämpande myndigheternas dolda spanings- och utredningsverksamhet. Utredaren ska bl.a. överväga en ändamålsenlig författningsreglering av sådan användning av tekniska spaningsmetoder som utgör ett intrång i enskildas integritet eller av andra skäl bör lagregleras. Utredaren ska i ett delbetänkande överväga behovet av mer ändamålsenliga regler om inhämt-

ningen av uppgifter om teledeländan, abonnemang eller mobiltelefoner inom polisens och tullens underrättelseverksamhet och under förundersökningar innan det finns någon skäligen misstänkt gärningsman. Utifrån dessa överväganden ska utredaren lägga fram de förslag till lagändringar som han eller hon finner lämpliga. Uppdraget ska redovisas slutligt senast den 31 maj 2009.

I detta sammanhang vill utskottet även nämna att Trafikuppgiftsutredningen nyligen har lämnat förslag till hur Europaparlamentets och rådets direktiv (2006/24/EG) om lagring av trafikuppgifter ska genomföras i svensk rätt (SOU 2007:76). Utredningen föreslår att lagringen av trafikuppgifter ska ske hos leverantören och att lagringstiden ska vara ett år. Därefter ska uppgifterna utplånas. Leverantörerna ska vara skyldiga att anpassa sin verksamhet så att uppgifterna enkelt kan tas om hand av de brottsbekämpande myndigheterna vid ett utlämnande. Post- och telestyrelsen ska även fortsättningsvis ha tillsyn över leverantörernas lagring av trafikuppgifter. Det framgår av Trafikutredningens betänkande att det saknas statistik över de fall där de brottsbekämpande myndigheterna begär ut uppgifter med stöd av lagen om elektronisk kommunikation, men att polisen uppskattar antalet till ca 8 000 fall under år 2006. Trafikutredningen skriver i betänkandet att det, mot bakgrund av kravet i lagen om elektronisk kommunikation att det ska vara fråga om utredning om brott med ett straffminimum på två års fängelse, man kan förutsätta att dessa fall gäller utredningar om mycket allvarlig brottslighet. Utredningens betänkande bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Enligt utskottets mening bör det pågående arbetet avvaktas innan riksdagen uttalar sig om hur en redovisning bör ske av sådana uppgifter som för närvarande inhämtas från teleoperatörer med stöd av lagen om elektronisk kommunikation. Utskottet avstyrker motion Ju15.

Vissa rättssäkerhetsgarantier

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att förutsättningarna för de offentliga ombuden att fullgöra sina uppdrag bör förbättras. Vidare avslår riksdagen motionskrav om att den som blivit föremål för ett integritetskränkande tvångsmedel bör ha rätt att rikta skadeståndsanspråk mot staten om det visar sig att personen är oskyldig, att medborgarna bör garanteras insyn och medel för att skydda sig mot integritetskränkningar samt att den nyligen inrättade Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden bör lyda under riksdagen.

Jämför reservationerna 4 (s, v, mp), 5 (v, mp) och 6 (mp).

Motioner

Enligt motionerna Ju17 (s) och Ju16 (mp) bör förutsättningarna för de offentliga ombuden att fullgöra sina uppdrag förbättras.

I motion Ju16 (mp) framförs dessutom krav på att den som blivit föremål för ett integritetskränkande tvångsmedel bör ha rätt att rikta skadeståndsanspråk mot staten om det visar sig att personen är oskyldig. Motionärerna anser dessutom att medborgarna bör garanteras insyn och medel för att skydda sig mot integritetskränkningar. Slutligen anser motionärerna att den nyligen inrättade Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden bör vara underställd riksdagen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet behandlade så sent som hösten 2007 motionsyrkanden med samma inriktning som de nu aktuella i betänkandet över regeringens proposition Ytterligare rättssäkerhetsgarantier vid användandet av hemliga tvångsmedel, m.m. (prop. 2006/07:133, bet. 2007/08:JuU3). Utskottet redogjorde i samband därmed utförligt för sin uppfattning om principerna för medborgarnas rättssäkerhetsgarantier, de allmänna ombudens verksamhet, statens skadeståndsansvar samt Säkerhets- och integritetsskyddsnämndens organisatoriska placering.

I nämnda betänkande noterade utskottet att systemet med de offentliga ombuden nyligen varit föremål för översyn av Utredningen om rättssäkerhet vid hemliga tvångsmedel (SOU 2006:98). Utskottet ansåg i likhet med regeringen att systemet med offentliga ombud i allt väsentligt fungerar väl och bidrar till en ökad rättssäkerhet. Utskottet anslöt sig till regeringens uppfattning att några lagändringar för närvarande inte behövs (bet. JuU3 s. 30 f.). Utskottets uppfattning i frågan kvarstår.

I proposition Ytterligare rättssäkerhetsgarantier vid användandet av hemliga tvångsmedel, m.m. redogjorde regeringen utförligt för bestämmelserna om statens skadeståndsansvar (s. 32 f.). Utskottet konstaterade att hemliga tvångsmedel som beslutas och verkställs i laga ordning inte torde kunna grunda en rätt till skadestånd samt att det gäller även om användningen av tvångsmedlet inte på något mer avgörande sätt har kunnat föra brottsutredningen framåt eller om det efter tvångsmedelsanvändningen skulle stå klart att den misstänkte är oskyldig. Utskottet framhöll att en tillämpning av skadeståndslagens regler ger ett skadeståndsrättsligt skydd i fråga om användning av hemliga tvångsmedel som varit obefogad. Utskottet anslöt sig till regeringens bedömning att det inte finns anledning att utvidga statens skadeståndsansvar på detta område (bet. JuU3 s. 29 f.). Utskottet gör i dag ingen annan bedömning.

I det nämnda betänkandet ställde sig utskottet positivt till regeringens förslag att inrätta en säkerhets- och integritetsskyddsnämnd. Utskottet understök därvid vikten av att nämnden blir fristående och självständig i förhållande till de myndigheter vars verksamhet tillsynen avser. Utskottet

anslöt sig till regeringens uppfattning att svenska myndigheter vid en internationell jämförelse har betydande självständighet i förhållande till regeringen. Utskottet godtog att nämnden, liksom andra organ för rättslig kontroll, inrättas under regeringen särskilt som nämndens inrättande och verksamhet läggs fast i lag. Att lagreglera inrättandet och verksamheten ansåg utskottet stå i överensstämmelse med den av riksdagen sedan länge uttalade strävan att stärka kontrollen över den hemliga tvångsmedelsanvändningen. Utskottet noterade att den medborgerliga insynen också kommer att tas till vara genom att de folkvalda i riksdagen, via partigrupperna, lämnar förslag till ledamöter i nämnden. Utskottet avstyrkte därmed ett motionsvis framfört förslag att nämnden ska vara en myndighet under riksdagen (bet. JuU3, s. 27 f.). Utskottets uppfattning kvarstår.

Sammanfattningsvis gör utskottet ingen annan bedömning än den som utskottet redovisade vid förra behandlingen av motsvarande motionsvis framförda förslag. Med hänvisning härtill avstyrker utskottet motionerna Ju16 och Ju17 i berörda delar.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Effektivisering av tillämpningen av hemliga tvångsmedel, punkt 2 (mp)

av Mehmet Kaplan (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:Ju16 yrkande 1.

Ställningstagande

I regeringens årliga redogörelse för användandet av hemliga tvångsmedel framgår att antalet teleavlyssningar återigen ökat. Trots ökningen har effektiviteten, dvs. andelen av fallen där den hemliga teleavlyssningen haft betydelse för förundersökningen, fortsatt ligga på en konstant nivå på mellan 42 och 52 % under de senaste tio åren. År 2006 avslogs 13 ansökningar. Det faktum att så få ansökningar avslås, trots att bara hälften av besluten om teleavlyssning sedan är till nytta för utredningen, visar på bristen på effektiva rättsmedel.

Jag delar inte regeringens uppfattning att användningen av hemliga tvångsmedel varit framgångsrik utan anser att regeringen borde omvärdera sina slutsatser om effektiviteten i användningen av de hemliga tvångsmedlen. Jag efterlyser också en analys av hur tvångsmedlen relaterar till rätten till skydd för privatlivet i artikel 8 och rätten till effektiva rättsmedel i artikel 13 i Europakonventionen.

Det får ankomma på regeringen att vidta åtgärder som tillgodoser det anförda.

2. Förbättringar av skrivelsen m.m., punkt 3 (s, v)

av Thomas Bodström (s), Margareta Persson (s), Elisebeht Markström (s), Karl Gustav Abramsson (s), Christer Adelsbo (s), Lena Olsson (v) och Kerstin Haglö (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:Ju17 yrkandena 2 och 3.

Ställningstagande

Vi anser att skrivelsen om hemlig teleavlyssning m.m. under åren har blivit mer fyllig. Den nya Säkerhets- och integritetsskydds-nämnden har till uppgift att utöva tillsyn över brottsbekämpande myndigheters användning av hemliga tvångsmedel och kvalificerade skyddsidentiteter och därmed sammanhängande verksamhet. Vi anser att Säkerhets- och integritetsskydds-nämnden i skrivelsen bör redovisa hur reglerna för användningen av hemliga tvångsmedel utvecklats. Regeringen bör också låta Säkerhets- och integritetsskydds-nämnden yttra sig över skrivelsen innan den presenteras för riksdagen. Vi anser dessutom att skrivelsen bör utvecklas vidare och fördjupas och även i fortsättningen skickas till riksdagen.

Det får ankomma på regeringen att vidta åtgärder som tillgodoser det anförda.

3. Redovisning av uppgifter från teleoperatörer, punkt 4 (v, mp)

av Lena Olsson (v) och Mehmet Kaplan (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:Ju15.

Ställningstagande

Det har på senare tid uppmärksammats att polisen i vissa fall kan inhämta uppgifter om teletrafik direkt från operatörerna utan att först inhämta tillstånd från domstol, vilket annars måste ske enligt bestämmelserna om hemlig teleövervakning. Vi ser detta som en brist i lagen som skyndsamt måste rättas till. I väntan på att regeringen presenterar en lagstiftning som tillgodoser detta anser vi att det är av stor vikt att det i den årliga skrivel-

sen om den hemliga tvångsmedelsanvändningen redovisas hur de brottsbekämpande myndigheterna använt sig av möjligheten att inhämta uppgifter från teleoperatörer.

Det får ankomma på regeringen att vidta åtgärder som tillgodoser det anförda.

4. Offentliga ombuden, punkt 5 (s, v, mp)

av Thomas Bodström (s), Margareta Persson (s), Elisebeht Markström (s), Karl Gustav Abramsson (s), Christer Adelsbo (s), Lena Olsson (v), Kerstin Haglö (s) och Mehmet Kaplan (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2007/08:Ju16 yrkande 2 och 2007/08:Ju17 yrkande 1.

Ställningstagande

Systemet med offentliga ombud är principiellt viktigt, eftersom det för ett rättssamhälle är angeläget att den enskildes rätt och integritetsintressen tas till vara. Det är därför betydelsefullt att systemet med offentliga ombud fungerar på ett tillfredsställande sätt.

Systemet med de offentliga ombuden har emellertid rönt en del kritik. Kritiken omfattar bl.a. det olämpliga i att det är regeringen som utser ombuden och att ombuden inte företräder den enskilde utan endast allmänhetens intressen. Det är mot den bakgrunden angeläget att de offentliga ombudens roll förbättras och att de får bättre möjligheter att fullgöra sina uppdrag.

Regeringen bör tillsätta en utredning i syfte att förbättra de offentliga ombudens möjligheter att verka.

5. Säkerhets- och integritetsskyddsnämndens organisatoriska placering, punkt 6 (v, mp)

av Lena Olsson (v) och Mehmet Kaplan (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:Ju16 yrkande 4.

Ställningstagande

Den nyligen inrättade Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden ska utöva tillsyn över de organ som verkställer användningen av hemliga tvångsmedel. Myndigheten lyder under regeringen. Vi anser att det ur rättssäkerhetssynpunkt vore bättre att nämnden var underställd riksdagen.

Det får ankomma på regeringen att återkomma med ett lagförslag som tillgodoser det anförda.

6. Övriga rättssäkerhetsgarantier, punkt 7 (mp)

av Mehmet Kaplan (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:Ju16 yrkandena 3 och 5.

Ställningstagande

Det är bra att regeringen infört en skyldighet att i efterhand underrätta den som utsatts för ett hemligt tvångsmedel. Regeringen bortser emellertid fortfarande från den rätt som stadgas i Europakonventionen om den enskildes rätt till skadestånd i de fall då integritetskränkande tvångsmedel använts mot en oskyldig. Utan en sådan rätt blir underrättelseskyldigheten i praktiken betydelselös.

Polisen behöver visserligen tillräckliga verktyg för att säkra samhällets och medborgarnas säkerhet. Bristen på effektivitet i tvångsmedelsanvändningen och avsaknaden av genomarbetade avvägningar mellan polisens behov och den enskildes integritet är emellertid mycket oroande. Det är viktigt att medborgarna garanteras insyn och medel för att skydda sig mot integritetskränkande intrång från staten.

Det får ankomma på regeringen att vidta åtgärder som tillgodoser vad jag anför.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelsen

Regeringens skrivelse 2007/08:34 Hemlig teleavlyssning, hemlig teleövervakning och hemlig kameraövervakning vid förundersökning i brottmål under år 2006.

Följdmotionerna

2007/08:Ju15 av Lena Olsson m.fl. (v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om redovisning av de brottsbekämpande myndigheternas inhämtning av uppgifter från teleoperatörer.

2007/08:Ju16 av Mehmet Kaplan m.fl. (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att effektivisera användningen av hemliga tvångsmedel.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör låta utreda en förbättring och effektivisering av de offentliga ombudens arbete.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en oskyldig person som utsatts för integritetskränkande tvångsmedel bör ha möjlighet att rikta skadeståndsanspråk mot staten.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden bör flyttas så att den blir underställd riksdagen i stället för regeringen samt få utökat mandat att granska enskildas klagomål.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att garantera medborgarna insyn och medel för att skydda sig mot integritetskränkande intrång från staten.

2007/08:Ju17 av Thomas Bodström m.fl. (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förbättra möjligheterna för offentliga ombud att fullgöra sina uppdrag.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att den årliga skrivelse som redovisar användandet av hemliga tvångsmedel ska fortsätta att utvecklas och även i fortsättningen ska skickas till riksdagen.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utveckla den årliga skrivelsen om hemliga tvångsmedel så att Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden yttrar sig över den tillsyn som skett angående hemliga tvångsmedel i skrivelsen.